

PotePillars: Tanulási kultúra koncepció

**Bizonyítékon alapuló, az oktatásban
alkalmazható stratégiák a stressz és
a szorongás kezelésére**

Egy workshop tanulságai

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönettel tartozunk azon kollégáknak és hallgatóknak, akik a workshopon tovább formálták részvételükkel, gondolataikkal és ezek megosztásával az általunk előkészített tartalmakat. Természetesen a workshop nem jöhetett volna létre a kezdeményezők, a szakmai tartalmat előkészítők és a szervezők, valamint e kiadványt készítőik nélkül.

A vizsgaidőszak közepén, de már készülve a következő tanévre, igazán hasznos és gyakran meglepő élményekben volt részünk a jó hangulatú 2022. évi tavaszi Oktatói Készségfejlesztő Workshopon, immár 16. alkalommal.

A szerkesztők és szervezők nevében,

*Dr. Csaba Gergely
Prof. Dr. Füzesi Zsuzsanna
Dr. Gács Boróka
Dr. Varga Zsuzsanna*

ISBN (print) 978-963-429-996-7

ISBN (pdf) 978-963-429-997-4

Kiadja:

Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Magatartástudományi Intézet
Orvosi Oktatásfejlesztési és Kommunikációs Tanszék

2022. július

Szerkesztette:

Prof. Dr. Füzesi Zsuzsanna, Dr. Gács Boróka, Dr. Csaba Gergely, Dr. Varga Zsuzsanna

A borítót és a kiadványt tervezte és szerkesztette:
Polecsák Mária

KÖSZÖNTŐ

Kedves Kollégák!

Immár 16. alkalommal gyűltünk össze, hogy beszéljünk azokról a dolgainkról, melyektől közösen fejlődhetünk.

A 2022. évi tavaszi workshop középpontjában az oktatásban is használható szorongást és stresszt csökkentő módszerek álltak. Míg a hallgatók szorongását gyakran említik, mint kockázati tényezőt a tanulmányi teljesítmény tekintetében, az oktatók szerepét e kihívások mérséklésében gyakran alábecsülik. Ennek ellenére a téma ötlete kollégáktól jött, akik felismerték, hogy a hallgatók számára bár nagyon fontos, hogy legyen elérhető pszichológiai tanácsadó szolgáltatás, ennél még lényegesebb szerepe van az oktatóknak, akik a diákokkal való gyakori kapcsolatuk miatt kritikus szerepet játszhatnak „első vonalbeli válaszadóként” a kihívások felismerésében, a támogatás nyújtásában és a diákok más erőforrásokhoz való átirányításában.

Nem törekedhettünk a teljességre, de amikről beszéltünk, amiken a kiscsoportokban World Café módszerrel dolgoztunk, azok nagyon jó élményeket nyújtottak. Reflektív – önreflektív módon reagáltunk nem csak mások, hanem saját gyakorlatunkra is. Tudatosítottuk, hol csúszik félre a szándék, és mit tehetünk mi egyes oktatók, vagy akár oktatási csoportok, tanszékek, intézetek, klinikák annak érdekében, hogy a hallgatóink ne szorongó, stresszes elszenvetői legyenek az oktatásnak, hanem a saját tanulásukért, fejlődésükért felelősséget vállaló partnereink. A PotePillars Tanulási kultúra koncepciója többek közt éppen ezt célozza meg. A biztonságos környezetet azonban ehhez nekünk, oktatóknak kell megteremteni.

E közös beszélgetésben szerepe volt azon hallgatóknak is, akik a vizsgaidőszak ellenére elfogadták meghívásunkat, és aktív részvételükkel, saját tapasztalataik megosztásával segítették a közös gondolkodást.

Pécs, 2022. június 2.

Dr. Czopf László
oktatási dékánhelyettes

Prof. Dr. Füzesi Zsuzsanna
Magatartástudományi
Intézet
Orvosi Oktatásfejlesztési
és Kommunikációs
Tanszék

Prof. Dr. Nyitrai Miklós
dékán

OKTATÓI KÉSZSÉGFEJLESZTŐ WORKSHOP

- Időpont:** 2022. június 2. 13 óra
- Helyszín:** PTE ÁOK Elméleti Tömb Dékáni Tanácsterem
- Téma:** **PotePillars: Tanulási kultúra koncepció – Bizonyítékon alapuló, az oktatásban alkalmazható stratégiák a stressz és a szorongás kezelésére**

A WORKSHOP PROGRAMJA

- 12.45 – 13.00: **Regisztráció**
- 13.00 – 13.10: **A workshop megnyitása**
*Prof. Dr. Füzesi Zsuzsanna, PTE ÁOK Magatartástudományi Intézet,
Orvosi Oktatásfejlesztés és Kommunikációs Tanszék*
- 13.10 – 13.20: **Az orvostanhallgatók mentális egészsége és kiégése – legfrissebb adatok**
*Dr. Gács Boróka, PTE ÁOK Magatartástudományi Intézet,
Orvosi Oktatásfejlesztés és Kommunikációs Tanszék,
Pszichológiai Konzultációs Szolgálat*
- 13.20 – 13.30: **Bizonyítékon alapuló, az oktatásban alkalmazható stratégiák a stressz és a szorongás kezelésére**
Dr. Gács Boróka
*Dr. Csaba Gergely, PTE ÁOK Magatartástudományi Intézet,
Orvosi Oktatásfejlesztési és Kommunikációs Tanszék*
- 13.30 – 13.40: **Kérdések, megjegyzések**
- 13.40 – 13.50: **Kávészünet**
- 13.50 – 14.40: **Csoportmunka a stresszkezelő módszerek relevanciájáról és felhasználási lehetőségeiről**
Dr. Gács Boróka
Dr. Csaba Gergely
- 14.40 – 15.00: **A csoportmunka összegzése és a workshop zárása**
Dr. Gács Boróka
Prof. Dr. Füzesi Zsuzsanna

BIZONYÍTÉKON ALAPULÓ, AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ STRATÉGIÁK A STRESSZ ÉS A SZORONGÁS KEZELÉSÉRE

Dr. Gács Boróka, Dr. Csaba Gergely, Dr. Varga Zsuzsanna, Prof. Dr. Fűzesi Zsuzsanna

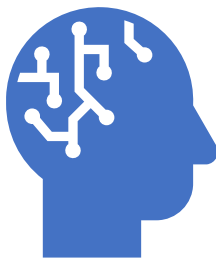
A téma relevanciája:

- **oktatói és hallgatói attitűdök és**
- **az orvostanhallgatók mentális egészsége**

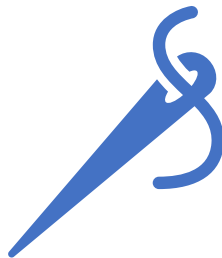
1. Oktatói és hallgatói attitűdök vizsgálata

- Négy magyar orvosképző hely
- Képzési és Kimeneti Követelményekben megfogalmazott kompetenciákkal kapcsolatos **oktatói és hallgatói attitűd** vizsgálata saját fejlesztésű kérdőív segítségével (2017)
  - Fontosság
  - Elsajátítással kapcsolatos elégedettség
  - Oktatók általi közvetítés mértéke
- Fejlesztendő területek meghatározása, intervenció

Képzési és Kimeneti Követelmények (2016)

Az orvos tudása

Az orvos képességei

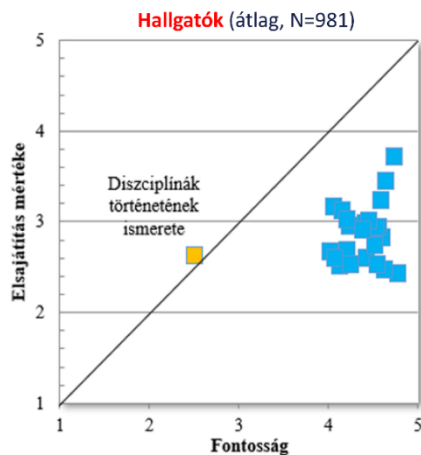

Az orvos attitűdje

Az orvos autonómiája és felelőssége

A kompetenciák fontossága és az elsajátításukkal való elégedettség*

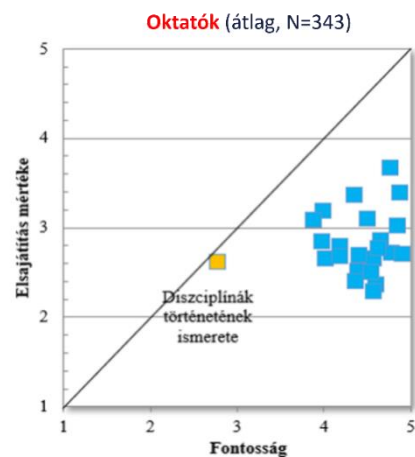

TOP fontosság

1. Szakmai gyakorlat (4,78)
2. Betegek tisztelettel való kezelése (4,74)
3. Emberi méltóság figyelembevétele (4,64)
- 4. Stressz kezelése (4,63)**

TOP „elégedettség”

1. Szakmai gyakorlat (2,43)
- 2. Stressz kezelése (2,47)**
3. Karrierépítési lehetőségek ismerete (2,51)

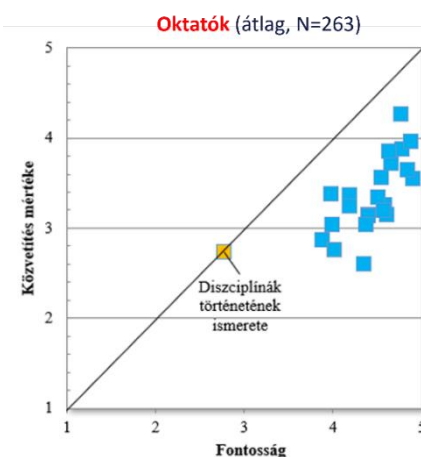
TOP fontosság

1. Szakmai gyakorlat (4,91)
2. Betegek tisztelettel való kezelése (4,88)
3. Emberi méltóság figyelembevétele (4,85)

TOP „elégedettség”

- 1. Stressz kezelése (2,16)**
2. Munka-magánélet egyensúly kialakítása (2,28)
3. Konfliktuskezelés (2,37)

A kompetenciák fontossága és a közvetítés mértéke saját kurzusokon belül

TOP közvetítés

1. Elméleti tudás (4,26)
2. Betegek tisztelettel való kezelése (3,96)
3. Rugalmas gondolkodás (3,87)

TOP közvetítés hátulról

1. Munka-magánélet egyensúly kialakítása (2,60)
- 2. Stressz kezelése (2,76)**
3. Karrierépítési lehetőségek ismerete (2,87)

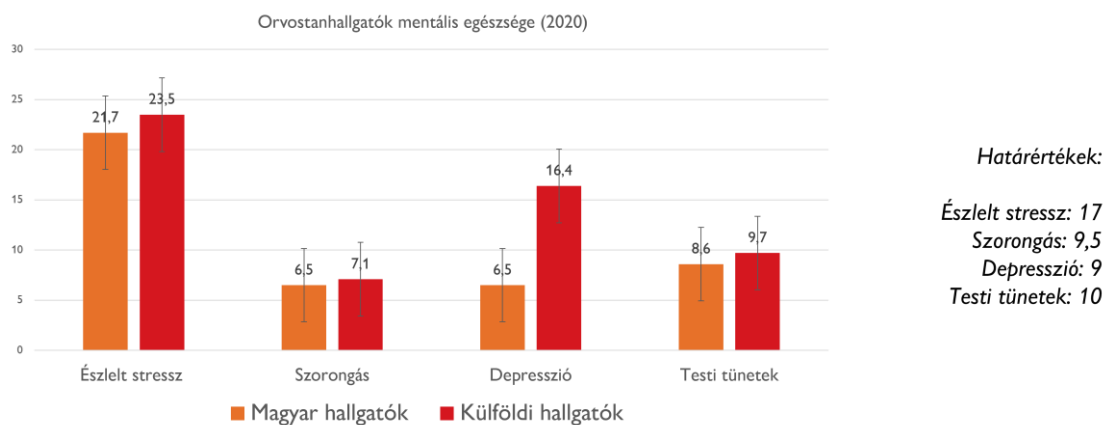
* A kutatásról ld. részletesebben: Varga Zsuzsanna: Eredményesen oktatunk? – Ahogy az orvosképzésben érintettek látják. Attitűdvizsgálat oktatók, hallgatók és páciensek körében. PhD értekezés, PTE ÁOK, 2021.

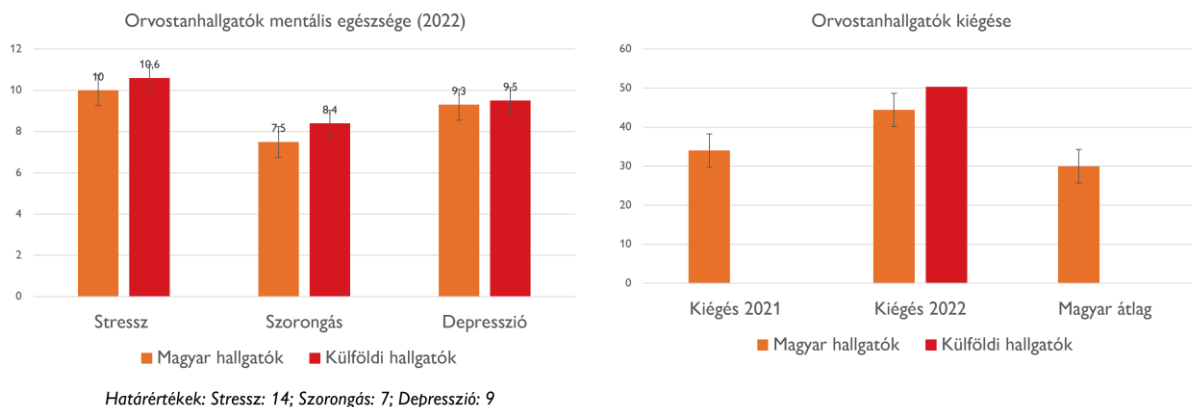
2. Az orvostanhallgatók mentális egészsége

- A Pszichológiai Konzultációs Szolgálat munkássága karunkon
- Pszichológiai Konzultációs Szolgálat felmérései
  - Pandémia pszichés hatásai (2020 – 2021) – felmérés és intervenció – 630/123
  - Hallgatói kiegészés és tanulmányi elköteleződés kapcsolata (2021-2022)
  - Szubklinikai ADHD, szerhasználat és mentális egészség (2022) - felmérés és intervenció – 199/130
  - (Egészségügyi dolgozók érzelmszabályozása és kiegészése)

A hallgatók sérülékenysége a pandémia idején

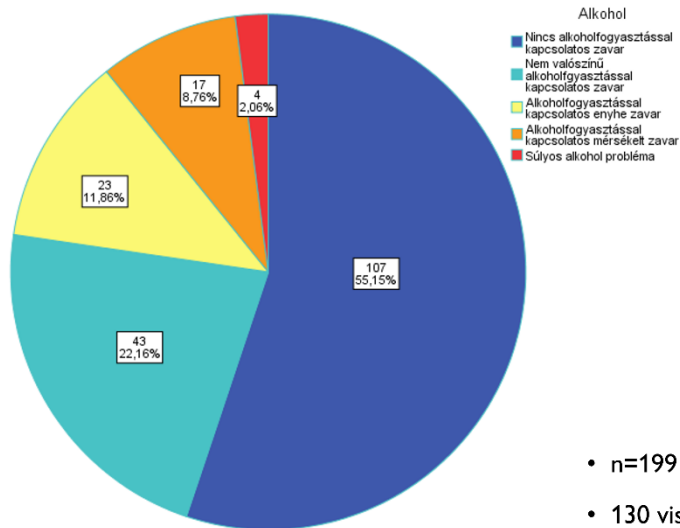

Orvostanhallgatók mentális egészsége és kiegészése

Mit gondolnak, milyen arányban van jelen a problémás szerhasználat az orvostanhallgatók körében?

Az orvostanhallgatók kb. hány százalékánál fordul elő problémás alkoholfogyasztás?

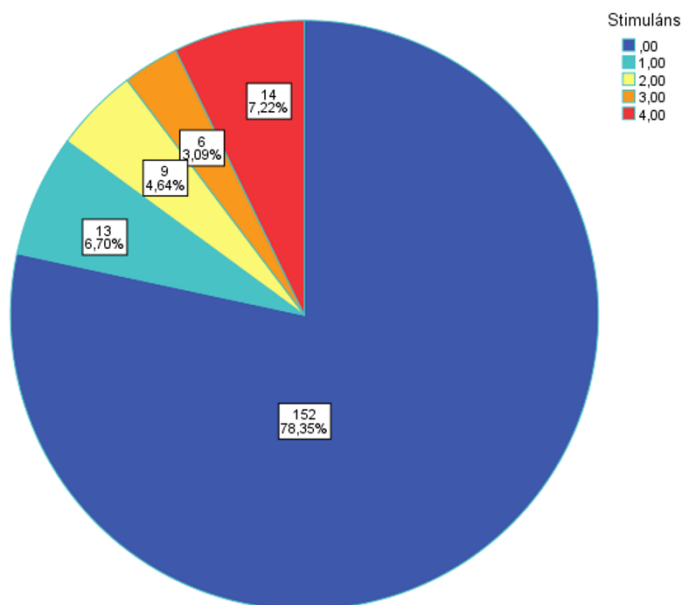

ALKOHOL (CAGE*)

- n=199 (59 ffi; 127 magyar)
- 130 visszajelzés kérés (!)

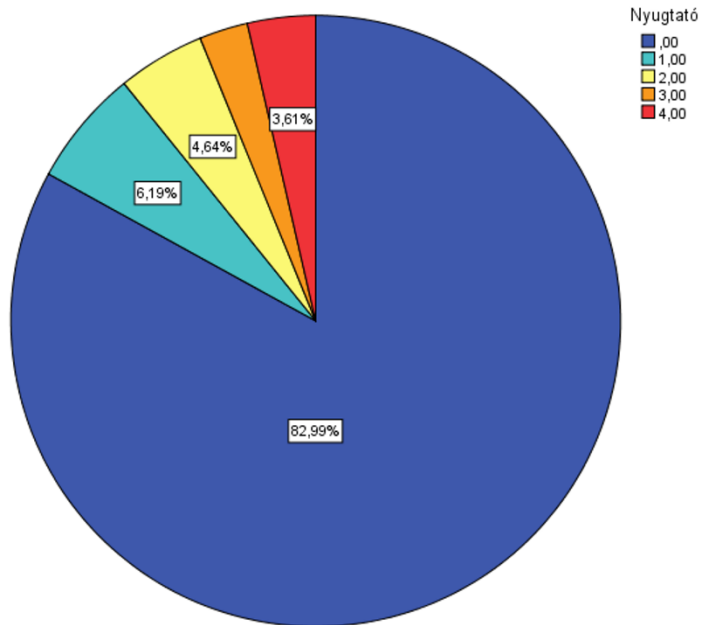
*Az alábbi 4 kérdésből álló CAGE kérdőív neve azon angol szavak kezdőbetűiből ered, amelyekre a teszt rákérdez: C =Cut down (csökkentés); A = Annoyed (idegesség); G =Guilty (bűnösség); E =Eye-opener (szemnyitás, ébredés)

Az orvostanhallgatók kb. hány százalékánál fordul elő problémás stimuláns használat?

STIMULÁNS

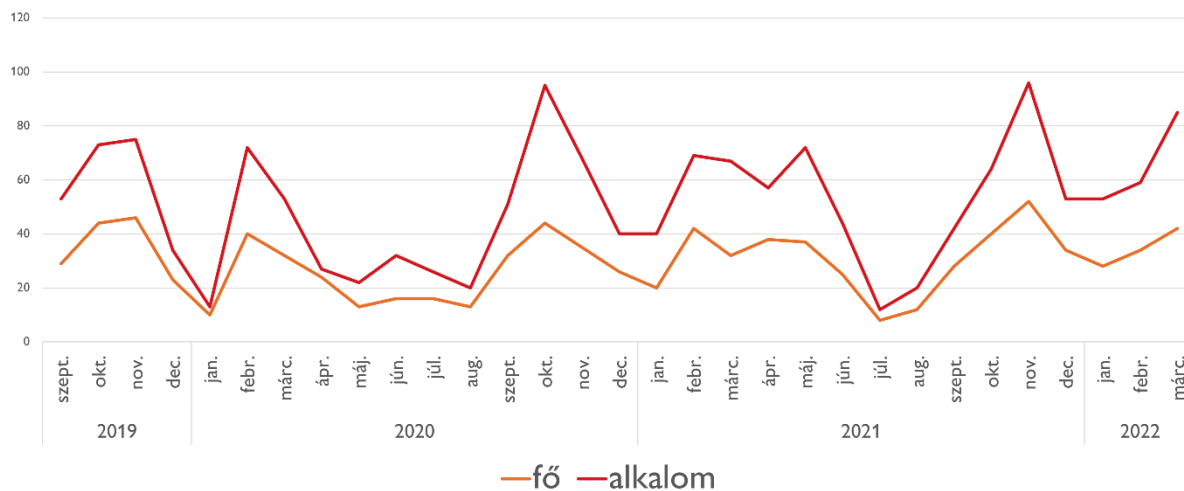
Az orvostanhallgatók kb. hány százalékánál fordul elő problémás nyugtató használat?

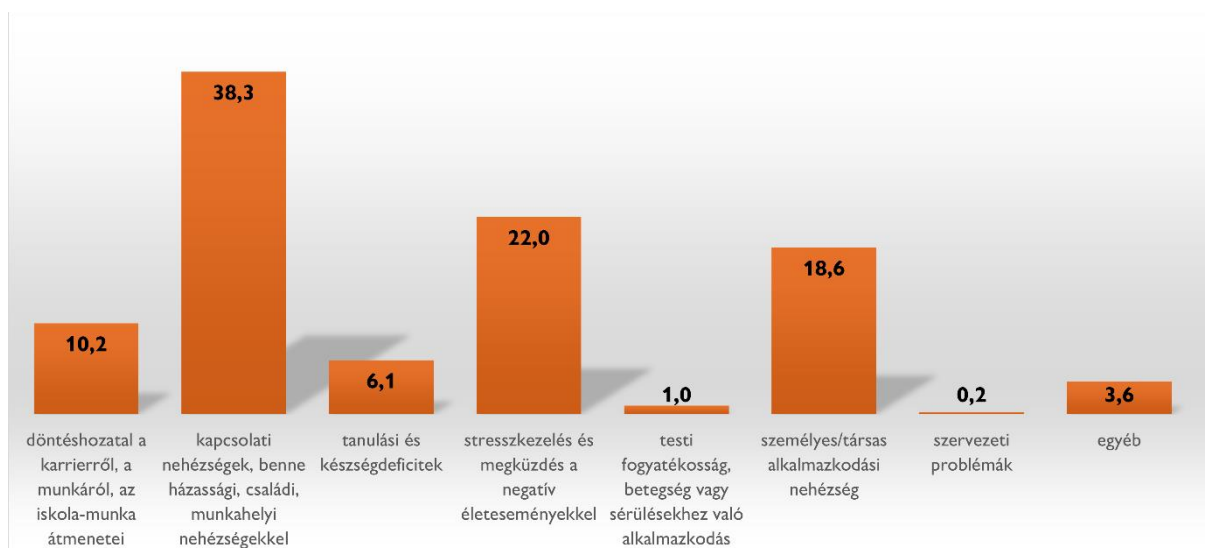
NYUGTATÓ

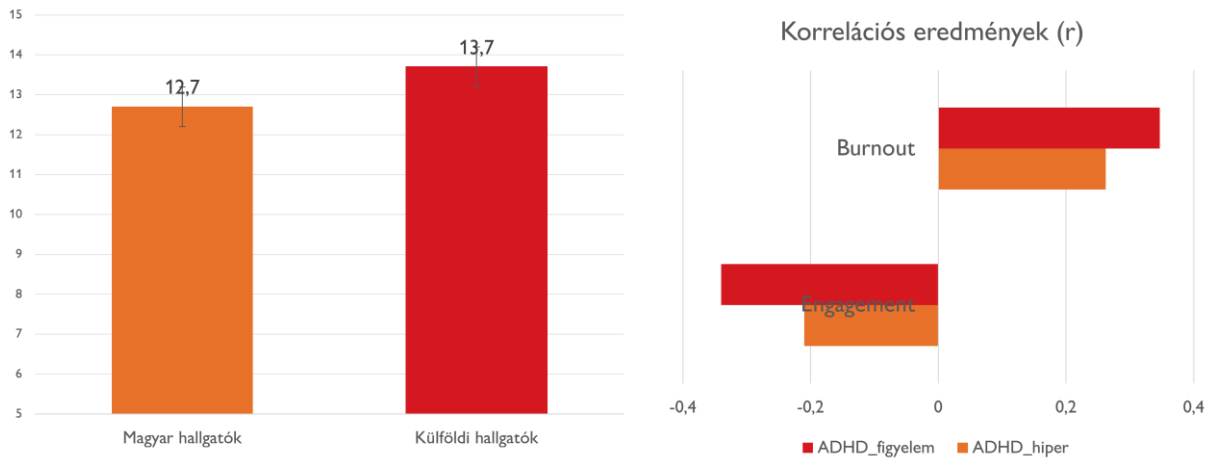
A Pszichológiai Konzultációs Szolgálatnál jelentkezők száma 2019. szeptember – 2022. március

Problémakörök

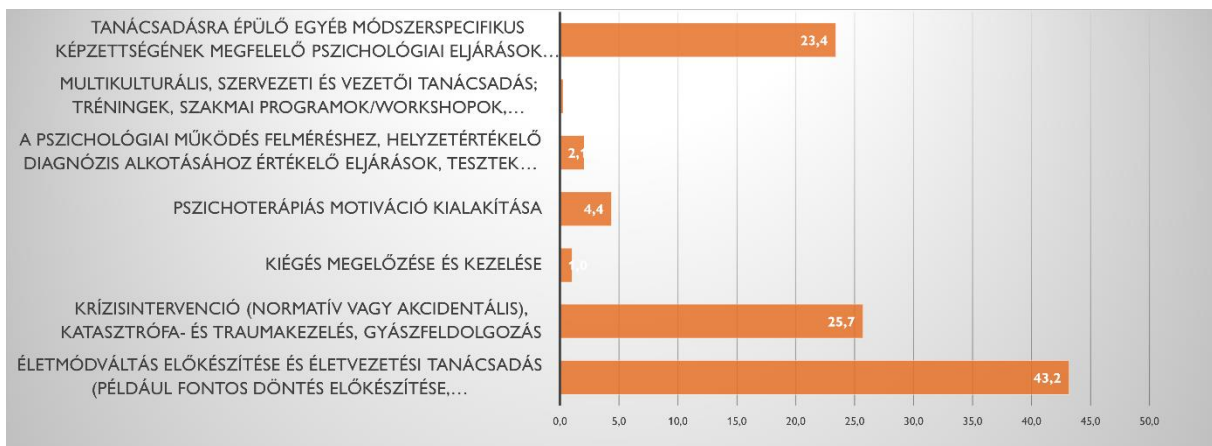

Szubklinikai ADHD megjelenése és összefüggései a mentális egészséggel és a tanulmányi attitűdökkel

Határérték: 9 (!)

Intervenciók

OKTATÁSBAN HASZNÁLHATÓ STRESSZCSÖKKENTŐ TECHNIKÁK (WORLD CAFÉ)

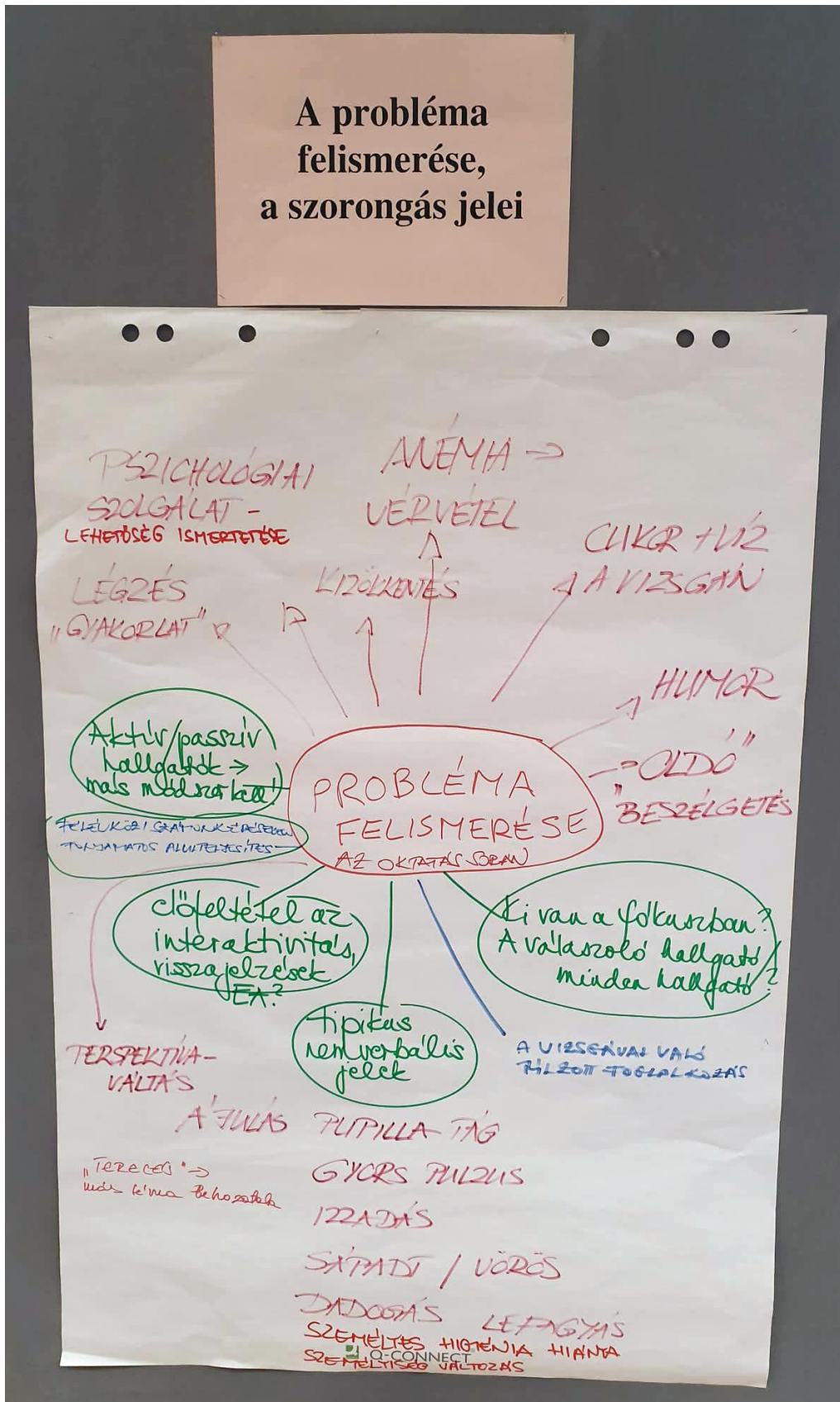
Hsu, J.L. and Goldsmith, G.R., 2021. Instructor strategies to alleviate stress and anxiety among college and university STEM students. CBE—Life Sciences Education, 20(1), p.es1.

SZEDJETEK ÖSSZE MINÉL TÖBB STRATÉGIÁT, MEGOLDÁST AZ ADOTT ASZTAL TÉMÁJÁRA!

<p>„First-line responder”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Milyen jelei vannak, honnan ismerhető fel a hallgatók szorongása, mentális nehézségei? - Felismerés esetén hogyan tudunk segíteni? 	<p>Számonkérés okozta szorongás kezelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Számonkérés előtt – közben – utáni lehetőségek
<p>Kapcsolat a hallgatókkal, megfelelő légkör kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hogyan lehet kapcsolódni a hallgatókhoz? - Mivel lehet elősegíteni egy inkluzív légkör kialakítását oktatóként? 	<p>Tanulmányi készségek közvetítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Milyen tanulmányi készségeket tud közvetíteni egy oktató és hogyan? - Mivel lehet példát mutatni?
	<p>„Inkább ne tedd”</p> <ul style="list-style-type: none"> - Milyen kommunikációs eszközöket, viselkedést érdemes elkerülni az oktatás és/vagy vizsgáztatás során? - Kerülendő szófordulatok, mondatok, példák

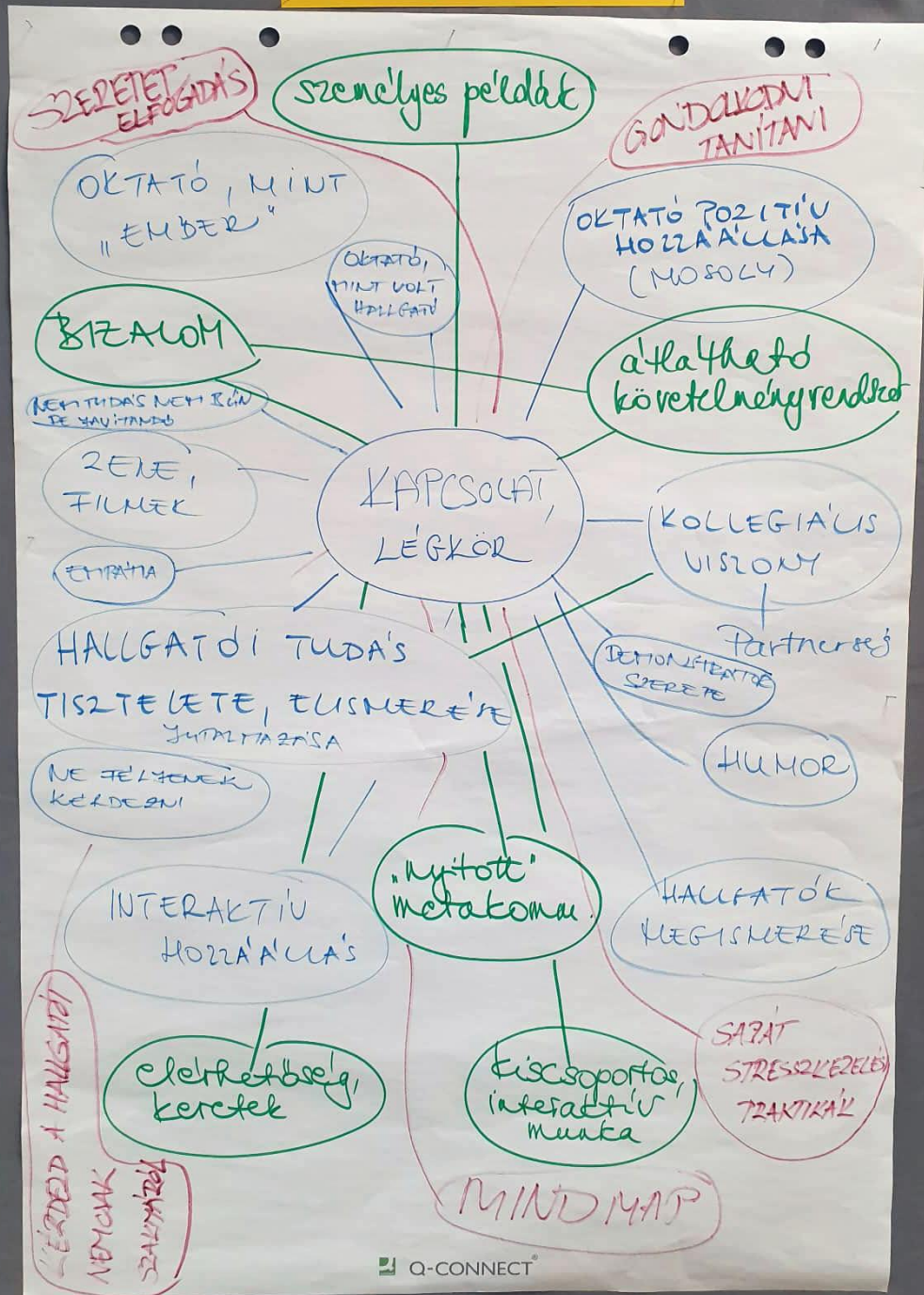

A probléma felismerése, a szorongás jelei

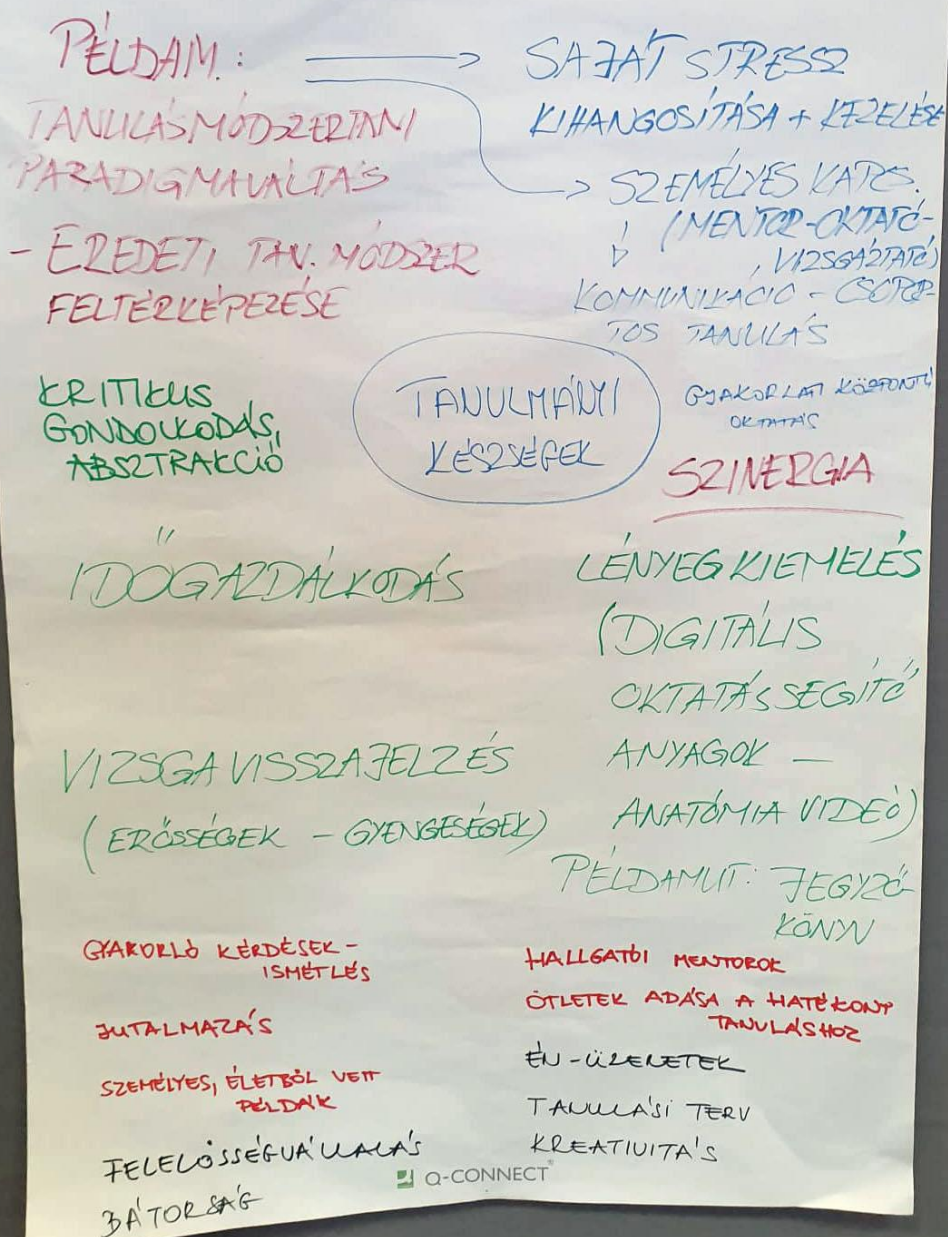

Kapcsolat (rapport) és megfelelő hangulat kialakítása a tanórákon

Hatékony
tanulmányi
készségek
közvetítése,
példamutatás

**Számonkérés
okozta szorongás
kezelése**

<u>ELŐTT</u>	<u>KÖZBEN</u>	<u>UTÁNA</u>
<ul style="list-style-type: none"> - MINIMUM KÖV. ISMERETE - BUKTATÓ ZELL. KÉRDÉSEK ISMERETE - KONZULTÁCIÓS LEHETŐSÉG - REALIS KÖVETELMENEK - IDŐKÖZI SZÁMONKÉRÉS 	<ul style="list-style-type: none"> - MEGMUNGATHATÓ KÖRNYEZET - FELKÉSZÜLÉSI IDŐS - ÖRÖMTUDÁS (GUL) (SZENDVICS) - TURELEM 	<ul style="list-style-type: none"> - DESSZLETES FEEDBACK - OSSZ MEG A 40 VIZSGAÉLMENYI IS - LEGJOBB HALLGATÓK DÍJAZASA (MEGHÍVÁSA) + VIZSGAPÁNYOL
<p>SZÁMONKÉRÉS</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - HOGYAN VIZSGÁZZUNK KIRZUS - LÉNYEG KIEMELŐ HANGOLAT - FELKÉSZÜLÉST SEGÍTŐ VIDEÓ - egyértelmű követelmények!!!! - PRÓBA VIZSGA + KÖLCSÖNÖS KÉRDÉZÉS - ISMÉTLŐ KÁRTYÁK - PREZENTÁCIÓ - ELŐADÁSON? AKTÍV RÉSZVÉTEL GYAKORLATON - <u>ALLIDY</u> A VIZSGA ELŐTT LEGYÉL - KÉRDÉS ELŐHÍVÁSA - SEGÍTŐ KÉRDÉSEK ALKALMAZÁSA - HALLGATÓRA FIGYELSEN AZ OKTATÓ (TELIES FOKUSZ) - HALLGATÓ BEVONÁSA A SZÁMONKÉRÉSBE (pl: kérdés előhívás) 	<ul style="list-style-type: none"> - VISSZAJELZÉS VIZSGA KÖZBEN - HOSOLY/BARÁTSÁGOS VIZSGA 	

Inkább ne tedd!

"HOGY AKAR IGT ORVOS Lenni?"

TRAUMATIZÁLNI A HALLGATÓT
TÜRELMETLENSÉG

GRIMASZOLÁS

(NON-VERBÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ)

"HOGY JUTOTT EL IDÁIG?"
"ÉPPEEN MOST ÖLTÉ MEG A BETEGET"

HASONLÍTGATÁS

FENYEGETÉS
(HA NEM TUD ERRE VÁLASZOLNI, AKKOR...)

MEGSZÉGTEN IROS

KIABÁLÁS

INKÁBB
NE TEDD

ÓRAI MUNKAŊ KIVÉTELEZÉS / DISKRIMINÁCIÓ

ARRA FÓKUSZÁLNI, AMIT ~~NEM~~ TUD

MEGACSAZÁS

MINŐRTÉKI (-)

HALLGATÓK

OKTATÓI ÉRDEKTELENTSÉG

HAUGATÓ PASSZÍV FEKVENY VÁRÓ KEZELÉSNE

GTEREKENT KEZELÉSÉ

VIZSGÁN HIÁNYZÓ / TUDÁS ≠ OKTATÓI FEEDBACK

(Naggy ebbe a nercpbe való helytelenítés)

ÉUKÁS UTÁN TANÁCSADÁS HIÁNYJA / ROSSZ TANÁCS

- ALLOZAT SZERETBE HELYEZKEDÉS

- SZEXISTA HEGYFODÁS
- ELBÍTELTEK ÉIC VISELVN
- TRILZOTT HAYITALIZÁCIÓS

- KÉSEÉS
- ea. => 45 perc !

- KÉTERTÉLMŰ MEGJEGYZÉSEK

NE TEGY OLYAT, AMIT NEM SZERETNÉL, HOPV VELED IS TERNENEK !

AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ STRATÉGIÁK A STRESSZ ÉS A SZORONGÁS KEZELÉSÉRE

Kategória	Összegzés	Stratégiák
A probléma felismerése és a hallgató továbbirányítása	<p>A szorongás és egyéb mentális nehézségek, zavarok ismerete.</p>	<p>A szorongás és egyéb mentális zavarok jeleinek felismerése</p>
	<p>Tudatában lenni annak, hogy mikor van szükség pszichológiai segítségre, és ennek mi a módja (lásd krízis útmutató).</p>	<p>Az egyetemi erőforrások (mentális segítséget nyújtó szolgáltatások) ismerete és népszerűsítése</p>
Közvetlen kapcsolat és megfelelő légkör kialakítása oktatóként	<p>Partneri viszony kialakítása, autonómia és ezáltal a felelősségvállalás és elköteleződés elősegítése.</p> <p>Olyan tanulási környezet kialakítása, mely megerősít, motivál és nem frusztrációt, szorongást vált ki, és ahol minden diákot egyformán bevonnak és egyenlően kezelnek.</p>	<p>Hallgatók néven szólítása (megfelelő kiejtéssel), szükség esetén átmenetileg névtáblák használata</p>
		<p>Nem tananyaghoz kapcsolódó témák az óra során (személyes történetek megosztása pl. saját tanulmányokkal, kihívásokkal kapcsolatban, saját példák a fejlődési szemléletre)</p>
		<p>Lehetőség biztosítása interperszonális kapcsolódásra (pl. informális beszélgetések az óra előtt-után), empátikus kommunikáció a hallgatókkal</p>
		<p>Humor megfelelő használata, használt szavak, kifejezések szuggesztív tartalmának ismerete, nyelvi mikroagressziós kifejezések, sztereotípiák kerülése</p>
		<p>Inkluzív, igazságos és biztonságos légkör biztosítása (pl. tévedések neutrális elfogadása, hibák pozitív átkeretezése)</p>
		<p>Aktív tanulási stratégiák megfelelő használata (pl. anonim in-class polling módszerek, „cold-calling” helyett „warm-calling” alkalmazása, kérdésfeltevés facilitálása), a pedagógiai módszertanok alkalmazásával kapcsolatos explicit érvelés (megjegyzés: egyes aktív tanulási stratégiák növelhetik az észlelt stresszt, de nem feltétlenül járnak szorongással)</p>
<p>Csoportmunka megfelelő használata (pl. hallgatók saját maguk alkothatnak csoportot, szerepek és feladatok világos leosztása, hosszabb távon megmaradó csoport előnyös lehet)</p>		

Kategória	Összegzés	Stratégiák
Számonkérés okozta szorongás kezelése és megelőzése oktatóként	<p>Egy alkalommal nyújtott vizsgateljesítmény helyett a hallgató tudásának és képességeinek hosszanti, több alkalommal történő értékelése. A vizsgaszorongás csökkentése, annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a hipo- vagy hiperarousal állapot miatt kialakuló debilizáló szorongás és a hallgató tényleges tudásáról kapjon képet az oktató.</p>	<p>Reális és egyértelmű elvárások nyílt kommunikációja (pl. tananyagok, vizsgakövetelmények, gyakorló tesztek korai közzététele, standardizálás), gyakorló vizsgák biztosítása, vizsgakérdés írásának modellezése</p>
		<p>Egy alkalommal mért vizsgateljesítmény (<i>assessment OF learning</i>) túlzott jelentősége helyett többszöri, tét nélküli vagy alacsonyabb téttel bíró, formatív számonkérések (<i>assessment FOR learning</i>) alkalmazása</p>
		<p>Vizsga során a partneri viszony megőrzése, megfelelő kommunikáció (pl. neutrális, specifikus visszajelzések, melyek nem a hallgató személyiségére vonatkoznak, javaslatok a további tanulásra)</p>
		<p>Debilizáló szorongás empátikus kezelése, akut stresszcökkentő intervenciók használata</p>
Hatékony tanulmányi készségek közvetítése, példamutatás oktatóként	<p>Tanulmányokkal kapcsolatos készségek hiteles közvetítése az oktatás során.</p> <p>Növekedési szemléletmód képviselése, a hallgatók megerősítése abban, hogy van lehetőség a fejlődésre.</p>	<p>Hatékony időmenedzsment közvetítése (pl. önreflexiós kérdések az időbeosztással kapcsolatban, jutalmazás beépítése)</p>
		<p>Hatékony tanulási stratégiák közvetítése (pl. próbatesztek, spacing használata, önszabályozó tanulás facilitálása)</p>
		<p>Metakogníció facilitálása (pl. önreflexiós kérdések beépítése az oktatás vagy a vizsgáztatás során)</p>
		<p>Növekedési szemléletmód képviselése, ennek megfelelő kommunikáció (pl. képességeinkben mindig lehet fejlődni; a kihívások, akadályok, lehetőségek, természetes részei az életünknek; a visszajelzések és a kudarcok hasznosak, rámutatnak, miben tudunk fejlődni; mások sikere inspiráló)</p>

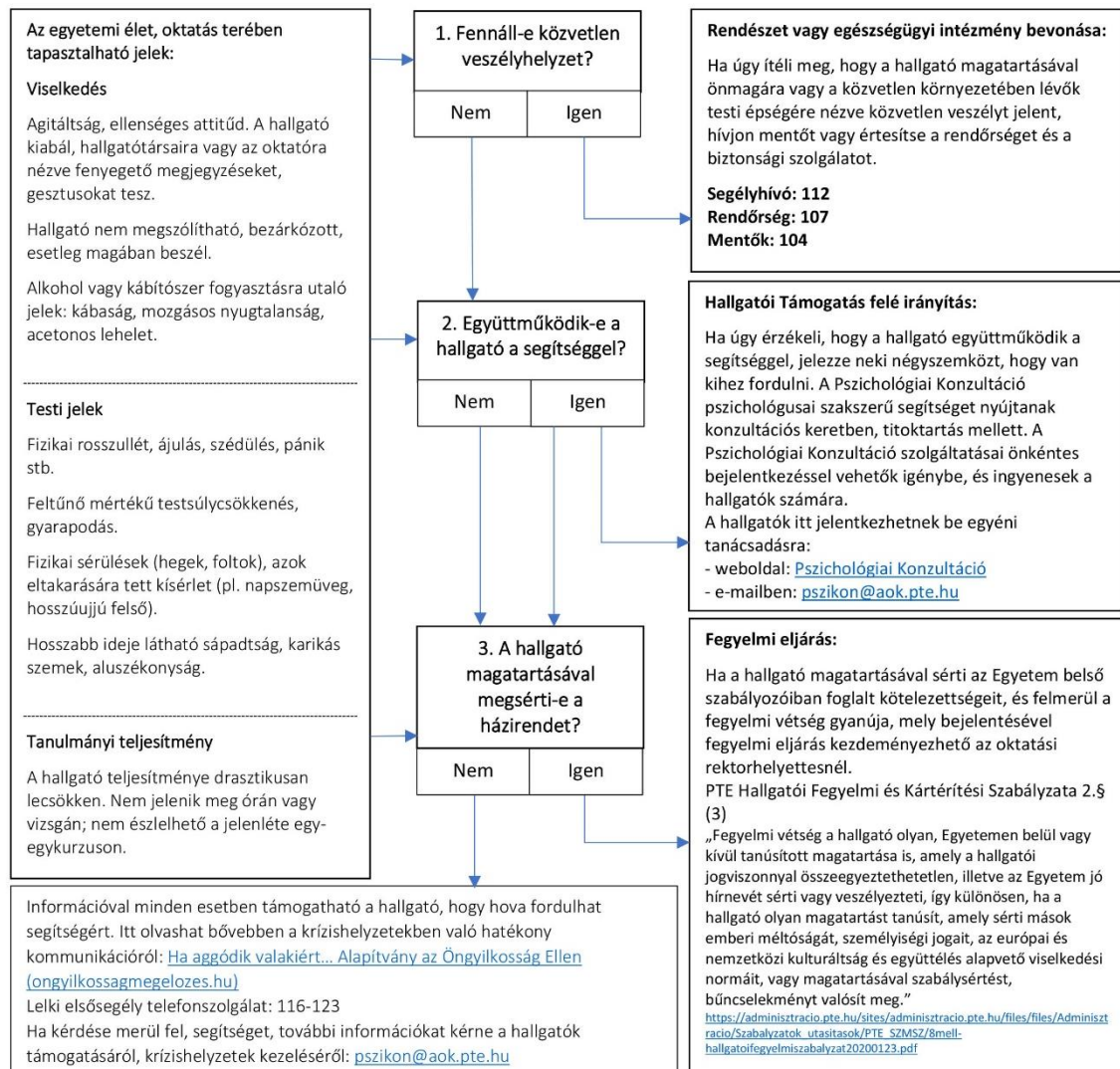

Mi a teendő krízis esetén? Útmutató az egyetem oktatói és dolgozói számára

A Pszichológiai Konzultáció szakembereiként összegyűjtöttünk pár fontos szempontot, hogy segítsük a kollégákat az oktatások, ügyintézés, konzultációk, egyetemi lét folyamán tapasztalt krízisállapotra utaló jelek felismerésében. Célunk támogatást nyújtani, hogy mikor milyen segítségforma adekvát, melyek a szükséges lépések a megfelelő ellátás felé irányításban. Az alábbiakban a tanteremben, egyetem falain belül tapasztalható viselkedés, testi és teljesítményhez kapcsolódó jeleket a teljesség igénye nélkül, példákkal sorakoztattuk fel. Amennyiben feltűnik valamely hallgatónál a felsorolt vagy azokhoz hasonló változás, minden esetben három kérdést fontos mérlegelni egyenként:

1. Fennáll-e közvetlen veszélyhelyzet?
2. A helyzet kezelésében, kontrollálásában együttműködésbe vonható-e a hallgató?
3. Az egyetemi szabályzatokban foglaltakat sérti-e a hallgató viselkedése?

A kérdések mérlegelését követően az alábbiak szerinti cselekvési utakat javasoljuk:

Forrás: Budapesti Corvinus Egyetem Hallgatói Támogatás

감사합니다 Natick
Grazie Danke Ευχαριστίες Dalu
Thank You Köszönöm
Tack
Спасибо Dank Gracias
谢谢 Merci Seé
ありがとう

ООКТ

